

Ruoka2030 – Alkutuotanto

Ruokapoliittisen selonteon valmistelua varten järjestetään viisi työpajaa. Neljäs työpaja pidettiin 18.2.2016 otsikolla *Alkutuotanto*.

Työpajan osallistujat jaettiin viiteen ryhmään, joille oli annettu aihe ja aiheen käsittelyä varten lisäkysymyksiä. Ryhmät käsitelivät aihetta/lisäkysymyksiä 1 ½ tuntia, minkä jälkeen ryhmät esittelivät työnsä tulokset toisilleen.

Seuraavilla sivuilla on kullekin ryhmälle annetut kysymykset ja muistiinpanot ryhmän esityksestä.

Ryhmä 1: Työhyvinvointi ja jaksaminen

Ryhmä 2: Tulevaisuuden tuotantopanokset ja GMO

Ryhmä 3: Alueelliset keskittymät vs. hajauttaminen, tuotantorakenne vs. kuluttajuus

Ryhmä 4: Uudet tavat tuottaa

Ryhmä 1: Työhyvinvointi ja jaksaminen

Kysymyksiä ryhmälle:

- Mitkä ovat kestäväen työhyvinvoinnin avaimet?
- Mitkä ovat konkreettisia keinoja, joilla voidaan lisätä alkutuotannon työntekijöiden työn arvostusta ja omaa motivaatiota?

Byrokratian määrä on sama, oli kyseessä mikro- tai makroyritys. Tämän takia fokus menee varsinaisen työn sijaan paperityön osaamiseen. Tämä vaikuttaa eniten jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Tärkeintä on maatilalla eläinten hoitaminen.

Arvostus on tärkeää. Media, luonnonsuojelu- ja eläinsuojeluyhdistykset. Kuluttajien ostopäätökset, kuluttajan arvostus. Oman työn mielekkyys.

Raha vaikuttaa. Toiminnan pitäisi olla kannattavaa, ja työllä pitää voida elää.

Työn pitää olla oikeudenmukaista. Jos yhden ELY-keskuksen alueella sanotaan yhtä ja toisen toista, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus eivät toteudu. ELY-keskusten rooli on suuri ja alueellinen päätösvalta on toisaalta hyväkin, mutta eri puolilla Suomea ihmisillä on erilaiset mahdollisuudet.

Julkisen sanan ja järjestöjen vastuu. HS:n pääkirjoituksessa "olen parempi kuin muut, kun en syö lihaa". Minkä tahansa tuotantosuunnan kohdalla tällainen asenne on varsinkin avainroolissa olevien ihmisten kohdalla voi vaikuttaa suurestikin. --> Pitäisi olla joku, joka kertoo positiiviset asiat. Yksittäisiä negatiivisia on vaikea ajaa alas.

Säännöt ja normit pitäisi tuoda arkeen keskustellen. Verohallinnosta mallia!

MMM vastaa: Esitetyt lomakkeita on, mutta EU-lainsäädännön puitteissa vain selkeitä virheitä voidaan korjata. Varhaisvaroitusjärjestelmä on olemassa. Pinta-alaperusteisiin tukiin on mahdollisesti tulossa keltainen kortti -tyyppinen järjestelmä.

Terveisiä hallitukselle: Alkutuotanto on uhanalainen laji. Miten hallitus voi auttaa? Aitoa dialogia tarvitaan. Ruokakasvatus on ehdottoman tärkeää, se opettaa arvostamaan alkutuotantoa. Linkki ruokakasvatusmateriaaleihin!

Keinoja:

Hallinnon asenne ja tuki, valvonnasta neuvonnaksi. Etsi viisi virhettä kuvaa täydentävien ehtojen noudattamista Suomessa. Tarkastaja tulee nolaamaan ja kritisoimaan. Tässä nimenomaan hallinto pystyy auttamaan: koneiston läpi on valutettava kannustamiseen keskittyvä asennemuutos. Keskeinen asia työhyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta. Sanktion sijaan voidaan ehdottaa korjauksia. Kärjistys: verohallinnossa saa tehdä virheitä, mutta alkutuotannossa ei.

Mielipidejohtajat voisivat viedä viestiä kuluttajille.

Ryhmä 2: Tulevaisuuden tuotantopanokset ja GMO

Kysymyksiä ryhmälle:

- GMO tulee, olemmeko valmiita?
- Mistä tuotantopanokset tulevat, ja olisiko siinä mahdollista olla omavaraisempi?

GMO tulee jossain vaiheessa ennemmin tai myöhemmin, saattaa olla kaksi tuotantolinjaa: tavanomainen sis. GMO ja luomu. Kuluttajaa pitää kuitenkin kuunnella, ja pitää osata ennakoita. Nuoriso kuluttaa eri asioita kuin vanhat ihmiset. Mitä on elintarvikkeiden kulutus Suomessa 2030? Uudet esim. kasvisruokavaliot todennäköisesti tulossa.

GMO ja luomu - ei vastakkain vaan rinnakkain? Kaikki eivät halua ostaa GMO-tuotteita, joten luomun kysyntä voisi niiden lisääntymisen myötä kasvaa. Toiminta voisi olla toisiaan täydentävää.

Rehu - kysymyksenä valkuaisomavaraisuus. Rehuomavaraisuuden kanssa kilpailee vegaaniruokavalion nousu, koska siinä kaivataan kasviperäisiä valkuaislähteitä.

Ravinneomavaraisuus, pellolle levitettävien ravinteiden kehittäminen vaatii jalostukselta yhä enemmän.

Miten esim. metsäteollisuuden sivutuotteet? Raskasmetallipitoisuudet ym. saattavat olla esteenä.

Toisaalta osa peltoalasta voisi olla nonfood-viljelyssä.

Lannoiteomavaraisuutta voidaan lisätä myös kasvinjalostuksella: biohyödynnettävyys.

Muille teollisuudenaloille, esim. lääketieteellisuuden raaka-aineiksi, jalostettavien kasvien jalostus. Lisää nonfood-tuotantoa. Tässä geenitekniikalla voisi olla mahdollisuuksia.

Terveisiä hallitukselle: Ei luomua ja GMO:ta vastakkain vaan rinnakkain. Ei rajoiteta vaan mahdollistetaan ja annetaan kuluttajan valita. Luomubyrokratiaa helpotettava. Kalatalouden tukeminen voisi olla yksi iso mahdollisuus. Moniportaista yritysten välistä yhteistyötä on edistettävä. Toisiaan täydentäviä organisaatioita, tällaisen toiminnan tukeminen voisi olla mahdollisuus.

Ryhmä 3: Alueelliset keskittymät vs. hajauttaminen, tuotantorakenne vs. kuluttajuus

Kysymyksiä ryhmälle:

- Koko, erikoistuminen ja moniyrittäjyys – tuoko erilaisuus lisäarvoa?
- Joustavuus, keskittyneisyys, onko kaikilla alueilla järkeä tehdä kaikkea?
- Liha-Suomi, vilja-Suomi, maito-Suomi vs. lähiruoka – entä kaupungit?

Tuotteita voisi olla kolmenlaisia: ulkomainen bulkki, kotimainen bulkki ja kotimaiset premium-tuotteet. Hyväksyttäisiin tuotannon keskittyminen ja yksiköiden koon kasvu, mutta vastapainoksi voitaisiin tuottaa premium-tuotteita kuten Närpiön tomaatit ja Laitilan munat. Länsi-itä-asettelu? Toisaalta voisiko kotimainen bulkki markkinaa kotimaiselta premiumilta? Haasteena myös alueelliset mahdollisuudet - mitä olisi moniyrittäjyys eri puolilla maata?

Keskittäminen voisi tuoda kiertotalousmahdollisuuksia esimerkiksi energian kannalta. Digitalisaatio voisi edistää: sähköinen ruokakauppa voisi esim. lisätä premium-tuotteiden myyntiä.

Tuotannolle pitäisi antaa enemmän vaihtoehtoja. Nykyinen malli ei välttämättä anna premium-tuotteille riittävästi lisäarvoa, ja kotimainen bulkki on "liian laadukasta" verrattuna ulkomaiseen.

Kuluttajan pitäisi tietää, mitä hän ostaa.

Terveisiä hallitukselle: Eri tuotantosuuntia pitäisi mahdollistaa. Antavatko yhtenäiset vaatimukset esim. isoille ja pienille teurastamoille tasavertaisen mahdollisuuden?

Ryhmä 4: Uudet tavat tuottaa

Kysymyksiä ryhmälle:

- Uudet tuotteet, uudet tuotantotavat, uusi elinkeino?
- Minkälaisia haasteita ja mahdollisuuksia lähiruualle nykyinen ja tulevaisuuden yhdyskuntarakenne asettaa?

Tulevaisuudessa kuluttaminen erilaistuu, joten alkutuotanto ja jalostus tarvitsevat erilaistumismahdollisuuksia, oli sitten kysymyksessä iso tai pieni toimija. Suuret elintarvikeyritykset tuottavat laadukkaita tuotteita. Lähiruoka on mielikuvia, mutta isojen yritysten tuottamaa ruokaa turvallisempaa se ei ole.

Perheviljelystä ollaan menossa ammattimaiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyyttä pitää tukea.

Puhdas alkutuotanto, luonnonvarat, teknologinen osaaminen mahdollisuuksia
Markkinointiosaaminen, hankintaosaaminen haasteita

Lainsäädännön ja hallinnon byrokraattisuutta pitäisi keventää.

Asiakaskunta pirstaloituu, mutta alkutuotannossa on mahdollisuuksia palvella kaikkia. Eri tavalla kuluttavat heimot, tarpeiden tunnistaminen. Tässä korostuu yrittäjyyden tukeminen ja nuorten motivointi. Kasvinjalostustutkimus on tärkeää.

Terveisiä hallitukselle: Tutkimusta tarvitaan. Valtion pitäisi tukea yliopistoja ja muita tutkimuslaitoksia sekä jalostuksen että neuvonnan alalla. Tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä ja verkottumista pitäisi lisätä. Digitalisaatiossa pitäisi siirtyä puheista tekoihin: resursseja tarvitaan, ja tässä olisi mahdollisuus esim. keventää byrokratiaa. Yrittäjyyttä pitää tukea. Julkinen hallinto ja lainsäädäntö mahdollistajan rooliin! Vapaaehtoinen eläinten hyvinvoinnista kertova merkki pitäisi kehittää: osa kuluttajista arvostaa eettisyyttä. Markkinointi- ja hankintaosaamista lisättävä. Elinkeinoelämää palvelevaa tutkimusta pitäisi arvostaa! Tämä vaatii myös sitä, että elinkeinoelämän l. alkutuotannon tarpeet tulevat tutkimuksen tietoon.

Keskustelua:

- On harmillista, että on syntynyt vastakkainasettelu alkutuottajan ja viranomaisen välille. Päämääränä on kummallakin hyvä elintarvike.
- Sanktiot eivät ole suhteessa siihen, miten ne vaikuttavat tilan tilanteeseen. Virheen mittakaava ja seuraus eivät ole tasapainossa. Tämä koskee erityisesti kotieläinpuolta.
- Pitäisi olla maalaisjärkeä ja kosketusta nykytodellisuuteen.
- Työhyvinvointiin lisää myös osaaminen. Olisi tärkeää listata myös suomalaisten mautilojen vahvuudet. Ammatillista osaamista pitää jatkuvasti kehittää!
- Eviralla Vatupassi-työkalu.
- Voisiko Suomelle olla kilpailutekijä se, että ei otettaisi GMO:ta lainkaan? Mutta mikä on kuluttajan valinta? Onko lähiruulla ja luomulla riittävästi nostetta? Lopulta kuluttaja valitsee.
- Yhdysvalloissa tavanomainen sallii GMO:n, vaihtoehtona luomu.
- Luomu ei voi olla koko maan strategia.
- Eettiset valinnat korostuvat varsinkin eläinpuolella.
- Lainsäädäntö estää pienimuotoisen jalostustoiminnan kehittymisen. Vaatimustaso nostaa tavanomaisen hyvin lähelle premiumia, jolloin ei riittävästi lisäeroa.
- Bulkki on huono sama kuvaamaan peruslaatuista tuotantoa. Se on jo valmiiksi laadukasta, turvallista ja hyvää.
- Kaupan vaatimat sertifikaatit karsivat pieniä tuottajia ja ohjaavat massatuotantoon. Tämä asettaa samalle viivalle kotimaisen tuotannon ja tuonnin, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.
- Sertifikaatteja jo niin paljon, että sekä tuottaja että kuluttaja ovat sekaisin.
- Suomalaiset syövät suuren osan ruuasta kodin ulkopuolella. Mistä se ruoka tulee, ja vaikuttaako sen hankintaan mikään muu kuin hinta?
- Onko kunnalle halvempaa ostaa halpaa thaimaalaista broileria vai tappaa kuntalainen tuotanto ja menettää verotulot?
- Onko ruuhka-Suomessa tilaa tuottaa, ja mitä tapahtuu autioituvalle maaseudulle?
- Miten arvostusta voitaisiin lisätä? Miten nuoriso saadaan innostumaan alasta? Sen on oltava kannattava bisnes!
- Pellot eivät siirry, joten asutusta on oltava niiden lähellä. Valtiovallalta tarvitaan tämän mahdollistamista. Maaseudulla pitää olla muutakin kuin peltoa: palvelut, koulut ym.
- Suomalaisen ruuan markkinointi